

همه انگیزه دارند

با دانش آموزی انگیزه خود چه کنیم؟

ریحانه ایزدی

نخستین چیزی که لازم است در ذهن داشته باشیم این است که هیچ دانش آموزی بی انگیزه نیست. هر دانش آموزی با میزان معینی انگیزش وارد کلاس می شود. رفتار معلم و سبک آموزشش، ساختار درس، ماهیت تکالیف و تعاملات غیردرسی با دانش آموزان، همگی بر انگیزش دانش آموز تأثیر بسیار می گذارند. گام دوم شناخت عواملی است که از بیرون انگیزش دانش آموزان ما را تحت تأثیر قرار می دهند. اگرچه شناخت این عوامل به حذف آن ها منجر نخواهد شد، ولی به معلمان کمک می کند بتوانند با دانش آموزان خود همدلی بیشتری بکنند. برخی از این عوامل در زیر آمده اند.

رفتار معلم و سبک آموزشش، ساختار درس، ماهیت تکالیف و تعاملات غیردرسی با دانش آموزان، همگی بر انگیزش دانش آموز تأثیر بسیار می گذارند

□ تغییرات زیستی: شروع بلوغ حواس برخی نوجوانان را پرت می کند. حواس پرتی، اندیشیدن به تکالیف درسی را دشوار می کند.

□ نگرانی های عاطفی: وقتی نوجوانی درباره بیرون ماندن از یک گروه دوستی مشغولیت ذهنی دارد، تمرکز روی درس تلاش بیشتری می طلبد.

□ محیط مدرسه: وقتی نوجوان از دبستان وارد متوسطه می شود، ممکن است به دلایلی انگیزه اش کم شود؛ شاید به خاطر احساس ناامنی در مدرسه جدید و شاید به خاطر حجم زیاد کارها و انتظاراتی که از او می رود و نوجوان هنوز با آن ها کنار نیامده است.

□ فشار اجتماعی و همسالان: نوجوان ممکن است

این روزها اگر پای درد دل بسیاری از معلمانی که خصوصاً با مخاطب نوجوان سروکار دارند، بنشینیم، چالش اصلی کار خود را بی انگیزگی دانش آموزانشان معرفی می کنند. هیچ کس نمی گوید آموزش دادن به نوجوانان کار آسانی است، اما برانگیختن آنان برای یادگیری کاری به مراتب سخت تر است. مشکل اینجاست که اگر دانش آموزان در تلاش برای یادگیری برانگیخته نشوند، بهترین کتابها، درسها و وسایل نیز بی اثر خواهند بود. وجود «انگیزش» با هر تعریفی که به آن نگاه شود و از هر نوعی که باشد (چه درونی و چه بیرونی)، کلیدی ترین عامل موفقیت دانش آموزان در تمام مراحل آموزش است.

بسیاری از معلمان معتقدند: «باتوجه به این همه عوامل مداخله کننده در دنیای خارج از کلاس که نوجوانان هر روز و هر ساعت با آن ها سروکار دارند، دیگر ما معلم ها چه کار می توانیم بکنیم تا دانش آموزان انگیزه یادگیری داشته باشند؟» جواب این است: «خیلی کارها!» با وجود اینکه معلمان بسیاری معتقدند تأثیر اندکی بر انگیزش دانش آموزانشان دارند، اما آن ها می توانند اقدامات فراوانی درباره افزایش سطح انگیزش دانش آموزانشان انجام دهند. البته گفتنش بسیار آسان تر از عمل کردنش است، چرا که هر دانش آموزی به گونه ای متفاوت برانگیخته می شود و داشتن کلاسی پر از دانش آموزان مشتاق یادگیری، سختکوش و پیشرو، زمان و تلاش زیادی می طلبد.

□ نشان دهید که لایق معلمی هستید. لازم است استعدادهایتان را نمایش دهید. اگر دانش‌آموزان حس کنند شما واقعاً به کارتان وارد نیستید، بیشتر احتمال دارد در انجام تکالیف تنبلی کنند یا فکر کنند که اگر درس را با دقت نخوانند، شما متوجه نخواهید شد.

□ شوخ‌طبعی کمکتان می‌کند دانش‌آموزان را مشارکت دهید، درس را زنده‌تر سازید و ارتباط برقرار کردن آن‌ها با خودتان را ساده‌تر کنید. اگر همیشه جدی باشید، علاقه‌مند شدن به شما بسیار سخت خواهد بود. نوجوانان از شوخ‌طبعی لذت می‌برند و بیشتر از موعظه کردن و غر زدن به آن پاسخ می‌دهند.

۲. درباره موضوعات اطلاعات اضافه ارائه دهید.

□ اگر می‌خواهید دانش‌آموزان نسبت به درس مشتاق شوند، پس باید از برنامه درسی فراتر بروید. دانش‌آموزان را با پیشرفت‌های اخیر درباره موضوع به روز نگه دارید. مثلاً خلاصه‌ای از یک مقاله معتبر به دانش‌آموزان بدهید، سؤالاتی درباره مفاهیم مقاله از آن‌ها بپرسید و بگویید هر کس بخواند می‌تواند نسخه‌ای از مقاله را از شما بگیرد.

□ کتاب‌های درسی معمولاً علاقه دانش‌آموزان را جلب نمی‌کنند. شما می‌توانید منابع دیگری فراهم آورید که مورد علاقه آنان و مرتبط با درس باشند. با جست‌وجو در اینترنت، مجلات و مقاله‌های روزنامه‌هایی که برای آنان جالب است شروع کنید.

۳. از دانش‌آموزان بخواهید عقایدشان را با شما در میان بگذارند.

□ اگر دانش‌آموزان احساس کنند شما فقط برای آن‌ها حرف می‌زنید و سخنرانی می‌کنید و به آنچه فکر می‌کنند توجه ندارید، کمتر احتمال دارد برانگیخته شوند. اما اگر احساس کنند شما به آنچه برای گفتن دارند اهمیت می‌دهید، از لاک خود بیرون می‌آیند و برای در میان گذاشتن نظراتشان با شما بی‌تابی می‌کنند.

تحت تأثیر دوستانی قرار گیرد که معتقدند درس خواندن اصلاً «باحال!» نیست!

□ رسانه: برخی معلمان معتقدند دانش‌آموزان به محتوایی عادت کرده‌اند که سریع، کوتاه و سرگرم‌کننده‌اند و این شرایط، واداشتن آن‌ها به تمرکز روی یک پروژه طولانی را غیرممکن می‌سازد. یکی از دلایلی که برانگیختن نوجوانان را تا این حد چالش‌برانگیز کرده، این است که آن‌ها در طول زندگی‌شان با معلمان بسیاری روبه‌رو بوده‌اند که همه کوشیده‌اند آن‌ها را تحریک کنند، به تفکر وادارند، به کار بگیرند و خلاصه دانش‌آموزان را به افرادی مبدل سازند که جامعه به آن‌ها افتخار کند. به خاطر همین فشارها، نوجوانان تقلاً می‌کنند هویت خودشان را پیدا کنند. آن‌ها اصولاً به هر کس که تلاش می‌کند آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد، بدگمان‌اند و این خط‌مشی را برای خود اتخاذ می‌کنند که «من فقط وقتی اجازه می‌دهم بر من تأثیر بگذارم که به من ثابت کنی ارزشش را داری.» اگر نوجوانان ببینند شما مشکلات آن‌ها را می‌فهمید و با آن‌ها همدلی می‌کنید، «دلگرم» می‌شوند و به شما اعتماد می‌کنند. اعتماد دانش‌آموز به شما، شرط لازم و ضامن موفقیت شما در اقداماتی است که برای برانگیختن آن‌ها انجام می‌دهید.

حال ببینیم شما، به‌عنوان معلم، چه کارهایی می‌توانید انجام دهید تا دانش‌آموزانتان انگیزه یادگیری و پیشرفت را در خود پرورش دهند.

جوی حمایت‌کننده و مثبت ایجاد کنید. ۱. بر دانش‌آموزانتان اثر مثبتی بگذارید.

□ درباره آنچه آموزش می‌دهید اشتیاق داشته باشید. چشمانی که از اشتیاق می‌درخشد، برای دانش‌آموزان شگفت‌انگیز است. حتی اگر آن‌ها به درس یا تدریس شما علاقه ندارند، رفتار شما آن‌ها را جذب خواهد کرد.

□ پرانرژی و پرهیجان باشید. هیجان مسری است. خوابیدن دانش‌آموز در کلاسی که معلمش آرام و قرار ندارد بسیار سخت است. شما با بازیاب خودتان و موضوع تدریستان هستید، پس با انرژی این کار را انجام دهید.

وقتی دانش‌آموزان احساس کنند درک می‌شوند، جویادگیری ایمنی ایجاد می‌شود و آن‌ها را برمی‌انگیزد سخت‌تر کار کنند، چرا که می‌خواهند از کسی که احساس می‌کنند آن‌ها را می‌شناسد و محترم می‌شمارد، بازخورد مثبت دریافت کنند

□ بحث کلاسی راه بیندازید. سؤالاتی را از تک تک دانش آموزان، و نه از کل کلاس، بپرسید.

۴. دانش آموزان خود را بشناسید.

□ برای اکثر معلمان تمام دانش آموزان یکسان اند، اما برای معلم خوب دانش آموزان با هم فرق دارند. حتی از به کار بردن اصطلاح «برخی از شما» هم در صحبت‌هایتان اجتناب کنید و درباره هر شخص جداگانه صحبت کنید.

□ دانش آموزان نیاز دارند بدانند معلمشان واقعاً به آن‌ها علاقه دارد و به شخصیت و موفقیتشان اهمیت می‌دهد. وقتی آن‌ها احساس کنند درک می‌شوند، جو یادگیری ایمنی ایجاد می‌شود و آن‌ها را برمی‌انگیزد سخت‌تر کار کنند، چرا که می‌خواهند از کسی که احساس می‌کنند آن‌ها را می‌شناسد و محترم می‌شمارد، باز خورد مثبت دریافت کنند.

۵. به دانش آموزان نشان دهید که جایگاه موضوع درسی شما در دنیای واقعی چیست.

□ ممکن است در برانگیختن دانش آموزان مشکل داشته باشید، چرا که آن‌ها نمی‌فهمند موضوع درسی چطور در زندگی روزمره‌شان به کار می‌آید. یک کتاب یا مقاله به کلاس بیاورید و نشانشان دهید که آنچه در حال یادگیری‌اش هستند، در دنیای خارج مؤثر است. اگر آن‌ها کاربردهای عملی آن موضوع را در زندگی واقعی ببینند، تمایل بیشتری خواهند داشت که به آن اهمیت دهند.

□ فعالیت‌هایی آموزشی ایجاد کنید که با زندگی دانش آموزان مرتبط باشند. راهکارها عبارت‌اند از: استفاده از خبرهای روزنامه، استفاده از فناوری روز برای تدریس، استفاده از مثال‌های محلی یا مرتبط ساختن موضوع به علاقه‌های بیرونی یا زندگی اجتماعی نوجوان.

۶. با اتخاذ شیوه‌ای حمایتی، حس تعلق به وجود آورید.

□ احساس مرتبط بودن با دیگران یکی از

نیازهای اساسی افراد است. در محیط آموزشی دانش آموزانی که احساس «تعلق» دارند، انگیزش درونی و اطمینان تحصیلی بالاتری دارند. معلمی که رفتار گرم و روی باز نشان می‌دهد، مشارکت دانش آموزان را تشویق می‌کند، از قبل برای تدریس آماده است و رفتار دوستانه و یاورانه دارد، حس تعلق را پرورش می‌دهد.

□ وقتی معلم محیطی فراهم کند که نشان‌دهنده باورش به توانایی دانش آموزان است نه بیان‌کننده پیامدهای انجام ندادن کارها، آن‌ها بیشتر برای تلاش برانگیخته می‌شوند.

۷. تنوع را در کلاس رعایت کنید.

□ اگر چه روش سخنرانی ممکن است برای موضوع درس شما مناسب باشد، اما تنوع در روش تدریس؛ دانش آموزان را برانگیخته‌تر خواهد کرد. مثلاً می‌توانید یک سخنرانی کوتاه داشته باشید که با کار گروهی دنبال شود. سپس فعالیتی پای تخته داشته باشید یا یک فیلم درباره موضوع درستان نشان دهید.

□ کلاس جای خوبی برای یادگیری است، اما نشستن تمام مدت پشت میز می‌تواند مدرسه را به محیطی خسته‌کننده تبدیل کند. برای تجدید علاقه به یادگیری، به بچه‌ها فرصتی برای خروج از کلاس بدهید، مثل رفتن به حیاط یا حتی کتابخانه برای انجام پژوهش. ذهن تازگی را دوست دارد و جای جدید می‌تواند چیزی باشد که بچه‌ها برای بالنگیزه ماندن به آن نیاز دارند.

همان‌طور که شاید همه ما بدانیم، یادگیری به انگیزش و علاقه نیاز دارد. انگیزش، میل و رغبت برای رسیدن به هدف معین است و این میل و رغبت در محیطی صمیمی، مثبت و عاری از تهدید به احتمال بیشتری پدید خواهد آمد. در قسمت بعدی به این مسئله خواهیم پرداخت که پس از ایجاد محیطی مثبت و حمایتگر، قدم بعدی برای افزایش انگیزش دانش آموزان چه خواهد بود.

اگر دانش آموزان حس کنند شما واقعاً به کارتان وارد نیستید، بیشتر احتمال دارد در انجام تکالیف تنبلی کنند یا فکر کنند که اگر درس را با دقت نخوانند، شما متوجه نخواهید شد